

Symetria w opisie budowy oraz własności fizycznych molekuł i kryształów

Obiekt ma pewną symetrię gdy po przekształceniu przez wybrane operacje (symetrii) zarówno obiekt jak i jego własności fizyczne nie ulegają zmianie.

Kilka książek i artykułów o symetrii w naukach przyrodniczych

H.Weyl „Symetria”

I. Stuart „Dlaczego prawda jest piękna. O symetrii w matematyce i fizyce”

A.V. Szubnikow „Simmetria w nauce i sztuce”

J. Rychlewski „Symetria Przyczyn i skutków”

P. Curie, J. Phys. (Paris) 3, 393-415 (1894). „Sur la symmetrie dans les phenomenes physiques, symmetrie d'un champ electrique et magnetique”

Symetria w opisie budowy oraz własności fizycznych molekuł i kryształów

Obiekt ma pewną symetrię gdy po przekształceniu przez wybrane operacje (symetrii) zarówno obiekt jak i jego własności fizyczne nie ulegają zmianie.

Zbiór przekształceń na które ten obiekt jest niezmienniczy tworzy tzw. grupę symetrii G .

W grupie określone jest mnożenie operacji. Dla każdej operacji g_i należącej do G :

1. Istnieje operacja jedynek 1 , taka że $g_i 1 = g_i$
2. Dla każdego g_i istnieje element odwrotny g_j taki, że $g_i g_j = 1$
3. Dla każdego g_i oraz g_j należących do G iloczyn $g_i g_j$ też należy do G
4. Mnożenie jest łączne $a(bc) = (ab)c$

Ograniczymy się do tzw. krystalograficznych grup punktowych,

tj. grup zawierających osie obrotu

2 rzędu (180°) 3 rzędu (120°) 4 rzędu (90°) oraz 6 rzędu (60°)

Mamy dwa rodzaje operacji:

obroty właściwe (wyznacznik +1) - ,rzeczywiste działania'

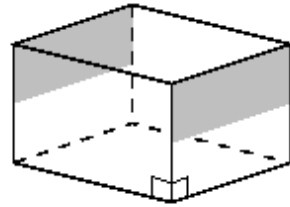
oraz

obroty niewłaściwe (wyznacznik -1) - ,działania w wyobraźni'

Obrót niewłaściwy to złożenie obrotu właściwego z inwersją $(x,y,z) \rightarrow (-x,-y,-z)$

Grupa 2 (C_2). Tabela mnożenia

$$\begin{matrix} 1 & 2_z \\ 2_z & 1 \end{matrix}$$

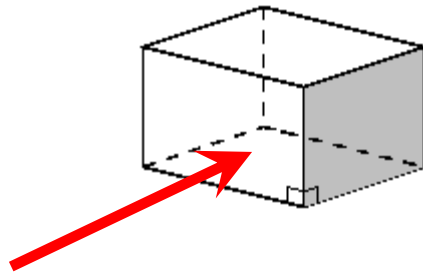
Grupa 2 (C_2). Nieprzywiedlne reprezentacje (tzw. irreps-y) oraz jak transformują się ważne funkcje liniowe i dwuliniowe

2 (C_2)	1	2_z	Funkcje 1 st	Funkcje 2 st.
A	1	1	z, l_z	x^2, y^2, z^2, xy
B	1	-1	x, y, l_x, l_y	xz, yz

Mnożymy operację (2_z) grupy przez inwersję przestrzenną $(x,y,z) \rightarrow (-x,-y,-z)$ i otrzymujemy odbicie lustrzane (m_z) $(x,y,z) \rightarrow (x,y,-z)$. Powstaje nowa grupa m (C_s)

Grupa m (C_s). Tabela mnożenia

$$\begin{matrix} 1 & m_z \\ m_z & 1 \end{matrix}$$

Grupa m (C_s). Nieprzywiedlne reprezentacje (tzw. irreps-y) oraz jak transformują się ważne funkcje liniowe i dwuliniowe

m(C_s)	1	m_z	Funkcje 1 st	Funkcja 2 st
A'	1	1	$x; y; l_z$	$x^2; y^2; z^2; xy$
A''	1	-1	$z; l_x; l_y$	$xz; yz$

Uwaga: tu podstawa nie jest prostokątem ale równoległobokiem

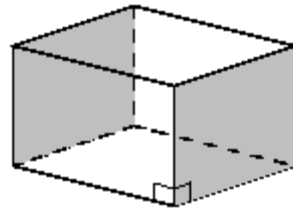
Grupa 2 (C_2). Tabela mnożenia

1	2_z
2_z	1

Mnożymy wszystkie operację z grupy 2,
tj. 1 oraz 2_z przez inwersję przestrzenną $(x,y,z) \rightarrow (-x,-y,-z)$
i otrzymujemy inwersję oraz odbicie lustrzane (m_z)
 $(x,y,z) \rightarrow (x,y,-z)$. Powstaje nowa grupa 2/m (C_{2h})

Grupa 2/m (C_{2h}). Tabela mnożenia

1	2_z	$\bar{1}$	m_z
2_z	1	m_z	$\bar{1}$
$\bar{1}$	m_z	1	2_z
m_z	$\bar{1}$	2_z	1

Grupa 2/m (C_{2h}). Nieprzywiedlne reprezentacje (tzw. irreps-y)
oraz jak transformują się ważne funkcje liniowe i dwuliniowe

C_{2h}	1	2_z	i	m_z	Funkcje 1 st.	Funkcje 2 st.
A_g	1	1	1	1	I_z	x^2, y^2, z^2, xy
B_g	1	-1	1	-1	I_x, I_y	yz, xz
A_u	1	1	-1	-1	z	
B_u	1	-1	-1	1	x, y	

Grupy ograniczone tylko do obrotów właściwych (jest ich 11)

1 2 3 4 6 222 32 422 622 23 432

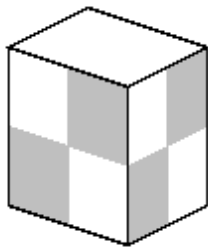
$\bar{1}$ $2/m$ $\bar{3}$ $4/m$ $6/m$ mmm $\bar{3}m$ $4/mmm$ $6/mmm$ $m\bar{3}$ $m\bar{3}m$

Grupy uzyskane z każdej z grup obrotów właściwych po wymnożeniu wszystkich operacji przez inwersję (jeden-do-jeden więc też jest ich 11)

Grupa 222 (D_2). Tabela mnożenia

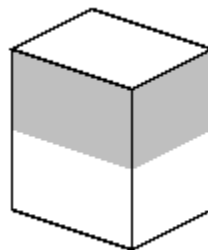
1	2_x	2_y	2_z
2_x	1	2_z	2_y
2_y	2_z	1	2_x
2_z	2_y	2_x	1

Ponieważ inwersja * inwersja = 1 to można niektóre elementy pomnożyć przez inwersję nie ,psując' tabeli mnożenia

Grupa $mm2$ (C_{2v}). Tabela mnożenia

1	m_x	m_y	2_z
m_x	1	2_z	m_y
m_y	2_z	1	m_x
2_z	m_y	m_x	1

Grupa 2 (C_2). Nieprzywiedlne reprezentacje (tzw. irreps-y) oraz jak transformują się ważne funkcje liniowe i dwuliniowe

222(D_2)	1	2_x	2_y	2_z	Funkcje 1 st	Funkcje 2st
A	1	1	1	1		x^2, y^2, z^2
B_1	1	-1	-1	1	z, l_z	xy
B_2	1	-1	1	-1	y, l_y	xz
B_3	1	1	-1	-1	x, l_x	yz

Grupa $mm2$ (C_{2v}). Nieprzywiedlne reprezentacje (tzw. irreps-y) oraz jak transformują się ważne funkcje liniowe i dwuliniowe

$mm2$ (C_{2v})	1	2_z	m_x	m_y	Funkcje 1 st	Funkcje 2 st
A_1	1	1	1	1	z	x^2, y^2, z^2
A_2	1	1	-1	-1	l_z	xy
B_1	1	-1	1	-1	x, l_y	xz
B_2	1	-1	-1	1	y, l_x	yz

Wszystkie grupy punktowe (krystalograficzne)

Razem: $11 + 11 + 10 = 32$

1   2   3   4   6   222   32   422   622   23   432

m $\bar{4}$ $\bar{6}$ *mm2*   *4mm*   *6mm*   *3m* $\bar{4}3m$
 $\bar{4}2m$ *$\bar{6}2m$*

$\bar{1}$ *2/m* $\bar{3}$ *4/m*   *6/m*   *mmm* $\bar{3}m$ *4/mmm*   *6/mmm*   *m $\bar{3}$*   *m $\bar{3}m$*

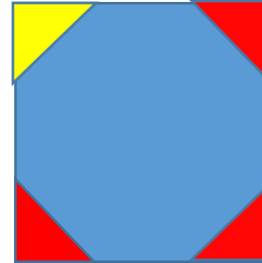
Grupy uzyskane z każdej z grup obrotów właściwych po wymnożeniu dobrze wybranej połowy operacji przez inwersję (jest ich 10)

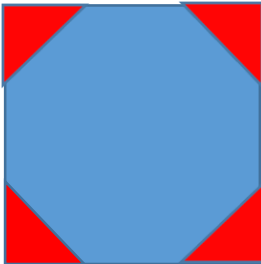
Znajdź grupę punktową opisującą symetrię poniższych figur

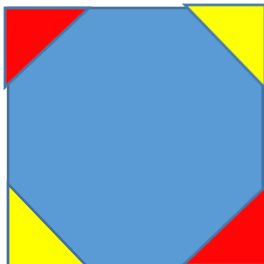
Kwadrat (płaski)

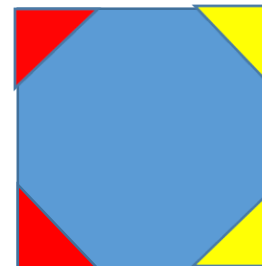
Kwadrat którego jeden róg jest zagięty w górę, a trzy pozostałe w dół

Kwadrat którego cztery rogi są zagięte w górę

Kwadrat którego dwa przeciwległe rogi są zagięte w górę, a dwa pozostałe w dół

Kwadrat którego dwa przyległe rogi są zagięte w górę, a dwa pozostałe w dół

$$\bar{1}(x, y, z, t) \rightarrow (-x, -y, -z, t)$$

$$1'(x, y, z, t) \rightarrow (x, y, z, -t)$$

$$\bar{1}'(x, y, z, t) \rightarrow (-x, -y, -z, -t)$$

Typ inwersji		$\bar{1}$	$1'$	$\bar{1}'$
położenie	x	-	+	-
czas	t	+	-	-
prędkość	$\frac{dx}{dt}$	-	-	+
przyspieszenie	$\frac{d^2x}{dt^2}$	-	+	-
prędk. kątowna	$\omega = (\mathbf{r} \times \mathbf{v})/r^2$	+	-	-

Typ inwersji		$\bar{1}$	$1'$	$\bar{1}'$
Pole elektr.	$\mathbf{E}$	-	+	-
Pole magnet.	$\mathbf{B}$	+	-	-
	$\frac{\partial \mathbf{E}}{\partial x}$	+	+	+
	$\frac{\partial \mathbf{B}}{\partial x}$	-	-	+
	$rot(\mathbf{E})$	+	+	+
	$rot(\mathbf{B})$	-	-	+
	$\frac{\partial \mathbf{E}}{\partial t}$	-	-	+
	$\frac{\partial \mathbf{B}}{\partial t}$	+	+	+